

BV4224

L6

V.4

1869-74



FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

1882

BIBLIOTHECA

MANUALIS

CONCIONATORIA

POENITENTIA

QUOAD ESSENTIAM

DEFINITIO. — Est virtus, qua peccata nostra ut sunt Dei offensa detestamur, et eadem efficaciter expiare, et deinceps, cavere statuimus; nam poenitentiam agere, teste sancto Gregorio, est perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare. (S. GREG. hom. xxxi, in *Evang.*) Hinc, ut vult Lactantius, Graeci recte Metanoem vocant, seu respicientiam: respicit enim, ac mentem suam quasi ob insania recipit, quem errati piget, castigatque seipsum dementiae, et confirmat animum suum ad rectius vivendum. LACTANT. l. VI, *inst.* xxiv.

DIVISIO. — Dividitur in *publicam et privatam*. Ista est, qua privatim quisque sua peccata plangit, et pro iisdem satisfacere conatur. Illa est, qua pro peccatis publice commissis publica sit satisfactio; et haec iterum subdividitur in *solemnem*, quae cum praescriptis ab Ecclesia caeremoniis et formulis peragitur, et olim nonnisi pro gravissimis criminibus imponebatur, et quidem semel tantum, tum ne vilesceret, tum quia erat sollemnis professio non redeundi ad publica scandala, sicut Baptismus est sollemnis professio non redeundi ad infidelitatem; et non *solemnem*, quae absque consuets solemnitatibus publice

peragitur, ideoque saepius repeti, atque etiam Sacerdotibus (quibus sollemnis prohibebatur) imponi poterat. BEHL. in *Theatro*. V. *Pen.*

ACTUS. — *Peccatum agnoscere*: ad exemplum Davidis dicentis: Non est sanitas in carne mea a facie ire tuae: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates meae supergressae sunt caput meum, et sicut onus grave gravatae sunt super me. (PSAL. xxxvii, 4.) De quo actu S. Cyprianus sic loquitur: Primus felicitatis gradus est, non delinquere; hinc succedit medela, quae sanct. S. CYPR. *epist.* III.

Erubescere ob peccatum: juxta illud Dei vaticinium: Et recordabimini ibi viarum vestrarum et omnium scelerum, quibus polluti estis in eis: et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis, quas fecistis. (EZEC. xx, 41.) Super quae verba Eusebius Emisenus, vides, inquit, quia jam non parva pars meriti est, ad conspectum erubuisse peccati. (EUSEB. in *hom.*) Vere enim, teste S. Augustino, verecundia magna est poena; qui erubescit pro Christo, dignus fit misericordia. S. AUG. *de pen.*

Confiteri peccatum: cum Davide: Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo; et: Tibi soli peccavi, et malum coram te feci. (PSAL. cx, 4.) Nam ex eo inusquisque justus esse incipit, ex quo sui accusator extiterit.

Dolere de peccato; nam qui peccata confi-

tetur, et non deflet, perinde est, ac si vulnus detegeret medico, et curari nolle. E contra vero lacrymae poenitentiae apud Deum pro baptismo reputantur, teste Isidoro. *Isidorus. S. GREG. XVIII, mor. XV.*

Corrigere peccata: qui enim peccatum suum tundit, et se non corrigit, solidat peccata, non tollit, juxta S. Augustinum: inanis enim est poenitentia, quam sequens culpa coinquinat. Nihil prosunt lamenta, si replicentur peccata; nihil valet a malis veniam poscere, et mala denuo iterare. S. AUG. *in serm.*

Satisfacere pro peccatis: ad agendam enim poenitentiam, ait S. Augustinus, non sufficit mores in melius commutare, et a malefactis recedere, nisi et his, quae facta sunt satisfaciat Deo per poenitentiae dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemosynis. (*Idem in solil. S. Acc. in l. de poen.*) Et S. Gregorius teste, quem vere poenitet, laborem poenitentiae non abhorret: sed quid sibi pro culpa, quam odit, injungitur, tacita conscientia amplectitur. S. GREG. *in hom.*

Contrarias virtutes exercere: juxta illud Apostoli: Sicut exhibuistis membra vestra servire iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibebitis servire justitiae in sanctificationem. (*Rom. XVI, 19.*) Quod etiam suavit S. August. dicens: Quales impetus habebas ad mundum, tales habebas ad Artificem mundi. Imo, Baruch suadet, sicut fuit sensus vestri, ut erraretis a Deo: decies tantum iterum convertentes requiretis eum. *Bar. IV, 28.*

Ignoscere aliis: vere enim germanaque poenitentiae argumentum est, oblivio injuriarum. Qui vero inimicitias tenet, et se poenitere affirmat, similis est ei, qui se in somnolis currere putat. S. CLM. *gr. 19.*

Humiliter de se loqui: nam haec est humilis cordis vera compunctio, teste S. Chrysostomo, magna agere et humilia loqui: juste operari, et super peccatis timere, atque tremere. Tale cor contritum, et humiliatum non despiciet Deus. S. CHRYS. *in serm.*

GRADUS. — Primus est juxta S. Thomam, punire in se, quod quisque commisit; huic enim aliqui poenitentiam dietam volunt, quasi poenitentiam Tria quippe, quae sunt in percussione pectoris, nempe, pectus, sonus, et manus, significat, quod poenitentia est de his, quae mente, voce et opere peccavimus. S. THOM. *in III, cap. Math.*

Secundus est, fugere peccata et occasiones peccandi. Si enim olim dicebat Josue: Maledictus, qui reedificaverit Jericho; quanto magis maledictioni huic subjaebit, qui peccata quae destruxerat, reedificans, praevicatorum se constituit. *Hug. I, III, de Mister. Eccl.*

Tertius est, tantum studere ad bene agendum, quantum ad peccandum studuit: per hoc enim, quod dicitur, facite fructus dignos poenitentiae, uniuscujusque conscientia convenitur, ut tanto majora acquirat bonorum operum lucra, quanto graviora sibi intulit damna per culpam. S. GREG. *in hom.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Poenitentiam agile: appropinquavit enim regnum caelorum. *MATTH. III.*

Super hoc plangam, ululabo: vadam spoliatus et nudus, faciam planetum velut draconem, et luctum quasi strullionum. *MICHA. I, 8.*

Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. *PS. VI, 7.*

Peccavi valde in hoc facto: sed precor Domine, ut transferas iniquitatem servi tui, quia stulte egi nimis. *II. REG. XXIV, 10.*

Postquam enim convertisti me, egi poenitentiam, et postquam ostendisti mihi, percussisti femur meum. Confusus sum, et erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiae meae. *JER. XXXI, 29.*

Statue tibi speculam, pone tibi amaritudinem, dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere Virgo Israel. *IB. 21.*

Vias meas in conspectu ejus arguam; et ipse erit Salvator meus. *JOB. XIII, 15.*

Lavamina mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis; quiescite agere perverse, discite benefacere. *I. SAUL. X, 16.*

NECESSITAS. — Nisi poenitentiam habueritis, omnes simul peribitis. *LUC. XIII, 23.*

Memor esto itaque, unde exieris, et age poenitentiam, et prima opera fac: sin autem, venio tibi, et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. *APOC. II, 5.*

An divitias bonitatis ejus, et patientiae, et longanimitatis contempseris? ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam,

et impenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae et revelationis justi judicii Dei. *ROM. II, 4.*

Quia vocavi, et renuistis; extendi manum meam, et non fuit, qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis, ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo vos, cum vobis id, quod timebatis, advenerit. *PROV. I, 24.*

Si poenitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, et non in manibus hominum. *ECCLES. II, 24.*

Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictae disperdet te. *IBID. V, 6.*

DIGNITAS. — Renovamini spiritu mentis vestrae, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis. *EPH. IV, 23.*

UTILITAS. — Sacrificium Deo spiritus contritulus: cor contritum et humiliatum Deus non despiciet. *PSAL. I, 10.*

Poenitentibus autem dedit viam justitiae, et confirmavit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veritatis. *ECCLES. XVII, 20.*

Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. *MATTH. V, 5.*

Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quae operatus est, et custodierit omnia praecipua mea, et fecerit iudicium et justitiam, vita vivet et non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. *EZECH. XVIII.*

Cumque quaesieris tibi Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quaesieris, et tota tribulatione animae tuae. *ZACH. I, 1.*

Convertimini ad me, ait Dominus exercituum, et convertar ad vos. *JER. XVIII, 8.*

Si poenitentiam egerit gens illa a malo suo, quod locutus sum adversus eam, agam, et ego poenitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei. *EPHES. III, 14.*

Surge, qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. *I. COR. II, 21.*

Si nosmetipsos judicaremur, non utique judicaremur.

EX SS. PATRIBUS

QUALITAS. — In tribunal mentis tuae ascende contra te, et reum te constitue ante te: noli te ponere post te, ne Deus te ponat ante te. (S. AUG. *in lib. de util. poen.*)

Numquam spernit Deus poenitentiam, si ei sincere et simpliciter offeratur, etsi ad summum quis pervenerit malorum, et inde tamen velit reverti ad virtutis viam, suscipit libenter et amplectitur: non enim temporis longitudine, sed affectus sinceritate poenitendo pensatur. (S. CAEUS. *in lib. de reparat. laps.*)

Quot habuit in se oblectamenta, tot de te inventi holocausta; convertit ad numerum virtutum numerum criminum, ut lotum serviret Deo in poenitentia quidquid ex se Deum contempserat in culpa. S. GREG. *hom. XXXIII.*

Poenitens omnes fructus suae poenitentiae parvos habet: nunquam sufficit, semper dolet, semper coram Domino, ante quem peccavit, erubescat, et dolorem cum vita vivat. S. AUG. *de poen.*

Quam magna deliquimus, tam grandia defleamus: alto vulnere diligens et longa medicina non desit. Poenitentia criminis minor non sit. S. CYPRIANUS. *in serm. de laps.*

Non sufficit summis labiis dicere: Peccavi, parce, remitte. Et Saul dicebat: Peccavi, sed non obtinui illam veniam,

quam David una poenitentiae voce promeruit; et hoc quare? Qui confessionem illam nuda magis verba, quam gemitus exprimebant: quia non compensabat magnitudinem criminis lenta humilitatio supplicantis. Non levi agendum est contritio, ut debita illa redimantur, quibus mors aeterna debetur: nec transitoria opus est satisfactione pro malis illis, propter quae paratus est ignis aeternus. Si volumus intelligere, quam graves apud se faciat Iudex noster hominum culpas, respiciamus ad poenas. EUSEBIUS, *Ensisen. hom. ad Monach.*

Pigeat sane peccare, sed poenitere non pigeat. Quis naufrago tabulam, ne evadat, eripit? Quis sanandis vulneribus invidebit. B. PACCIANUS. *ep. ad Sympronianum.*

Facilius inveni, qui innocentiam servare rint, quam qui congrue egerint poenitentiam. S. AMBROSIIUS. *lib. II de Poenit.*

Ad agendam poenitentiam non sufficit mores in melius commutare, et a male factis recedere, nisi et de his quae facta sunt, satisfacias Deo per poenitentiae dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus elemosynis. S. AUG. *l. de Poen.*

Inanis est poenitentia, quam sequens culpa

pa coinquinat, nihil prosunt lamenta si replicentur peccata. Nil valet a malis veniam poscere, et mala de novo iterare.

Qui poenitentiam agit, paratus debet esse ad opprobria ferenda, injuriasque subeundas, nec commoveri, si quis ei peccati sui crimen objiciat. AMBR. *lib. de Joseph.*

ÆQUITAS. — Si forte in corpore parum aliquid morbi pulsaverit, statim medicos adhibemus, et pecuniam profundimus, et omni observantia, que competunt, gerimus, nec prius cessatur, quam que molesta sunt, mitigentur: anima vero cum quotidie vulneretur, cum per singula lanietur, uratur, præcipitur, et modis omnibus percat, nec parva quidem pro ea nos cura sollicitat. S. CHRYS. *de comp. cord.*

Si charus tibi aliquis vita functus esset, doleres et ingemisceres, et lugubri habitu tristitiam mentis ostenderes; et moritur tibi charissima anima, et interdum etiam rides, et in nullo commoveris. S. CYPR. *serm. de laps.*

Tanta est poenitentiae medicina, ut mutare videatur suam Deum sententiam. In te est igitur, ut evadas. Vult rogari Deus, vult de se sperari, vult tibi supplicari. Homo es, et vis rogari, ut ignoscas; et putas Deum non roganti tibi ignoscere? Ipse Dominus Jerusalem flevit, ut, quia ipsa flere nolebat, Domini lacrymis ad veniam pertingeret. S. AMBR. *lib. II de poenit.*

Sunt multi, quos peccare non pudet, o incredibilis insania! de vulnere ipso non rubescis. Nonne vulnus fatidum et putridum est. Confuge ergo ad medicum, age poenitentiam, dic: Iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi, quia tu solus sine peccato. S. AUG. *sup. Ps. v.*

Magis nos, quam servos nostros villendimus. Illis enim febricitantibus medicos convocamus, cubiculum certum tribuimus, et medicinæ legibus parere impellimus, quas si negligunt, irascimur, et custodes apponimus, qui eos medicorum præceptis vivere cogunt: quod si magni pretii medicina fuerit, libenter impensam subimus, et medicis ipsis non parvam mercedem deponimus. Quando vero nos ipsi ægotamus (semper autem ægotamus) ad medicum accurrere nolumus, nullas pecunias impendere, nihil penitus providere, sed quasi primario quodam inimico aut hoste nostro

jacente, sic anima laborante afficimur. S. CHRYS. *hom. v, in Matth.*

NECESSITAS. — Etiamsi quodlibet magnum atque electissimum vite institutum arripueris, id quasi externum et notum æstimare debes, nisi cor afflictum mœrensque possideas. S. CYPR. *cap. VII, de Luctu.*

Poenitentia, quasi secunda post naufragium tabula sit miseris: in virgine integra servetur navis. S. HIERO. *epist. ad Demet.*

Nec quemquam putes ab errore ad veritatem, vel a quocumque seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine poenitentia posse revocari. S. AUG. *epist. ad Vin.*

Bonum est poenitere, an non? quid revolvis? Deus præcipit. TERTULL. *lib. de poenit.*

Poenitudo necessaria est, sicut vulneratis sunt necessaria medicamenta. Cum animo conceperis, non aliud remedium constitutum esse post baptismum, quam poenitentiae solatium, quantavis afflictionem quantumvis laborem indecorem subire esto contentus. S. AMBR. *ad virg. lapsam.*

UTILITAS. — O poenitentia misericordiae mater, et magistra virtutum, magna opera tua, quibus reos solvis, ac relictos delinquentes, lapsos relevas, recreas desperatos. Per te subito rapuit latronem Christus ad regnum: per te David post flagitium, felix iterum recepit Spiritum sanctum. S. CHRYS. *sum. de poen.*

Ille, qui nos malos tolerat, non dubium est, quin conversis clementer ignoscat? S. AMBR. *de sum. bono.*

Novit Deus mutare sententiam, sita novis mutare delictum. *Ibid. super Luc.*

Justitia de cœlo prospexit tamquam Dei dicentis: Parcamus huic homini, quia ipse agnoscit: conversus est ad puniendum peccatum suum, convertat et ego ad liberandum eum. S. AUG. *super Ps. LXXXV.*

Fit plerumque gratior Deo amore ardens vita post culpam, quam in securitate torpens innocentia. S. GREG. XXXII, *pastor.*

O poenitentia, quid de te novi referam? omnia tu ligata solvis, omnia clausa tu reseras, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas. S. CYR. *de laud. poen.*

Quod si tentator suggererit, quid facies, quia jejunas; defraudas animam tuam,

non ei das, quod cam delectat, tibi ipsi ingeris poenam, tunc ipse tortor et cruciator existis? Deo ergo placet, quia te crucias? ergo crudelis est, qui delectatur poenis tuis? responde hujusmodi tentatori: Exerccio me plane, ut ille parcat: do de me poenas, ut ille subveniat, ut placeam oculis ejus, ut delectem suavitate ejus, nam et victima exeruciatur, ut in aurum impugnetur. S. AUG. *tr. de vit. I. jejum.*

Versetur ante oculos hominis imago futuri judicii, et quidquid in se viderit, quod a Juce venturo reprehendi possit et puniri, ipse nunc in seipso reprehendat et puniat. Peccata enim sive magna, sive parva imposita esse non possunt; quia aut homine puniente, aut Deo peccente punientur. Cessat autem vindicta divina, si conversio præcurat humana. S. ANSEL. *in I. Cor. II.*

Poenitentia languores sanat, leprosos curat, et mortuos suscitatur, sanitatem auget, gratiam conservat, claudis gressum, aridis copiam, cœcis restituit visum, vitia fugat, virtutes exornat, mentem munit et roborat. S. AUG. *I. de poen.*

FACILITAS. — Utinam tam cito convertatur peccator ad poenitentiam, quam cito Dominus paratus est mutare præfinitam sententiam. S. HIERO.

Jugum meum leve est, et sarcina mea levis: hec sarcina non est pondus onerati, sed alæ sunt volatori: habent enim et aves pennarum suarum sarcinas, et quidem portant illas in terra, portantur ab illis in cœlum. S. AUG. *sup. Ps.*

Quid levius onere poenitentiae, quod non solum non onerat, sed et portat omnem, cui portandum imponitur? Mirum opus naturæ; unde grossescit materia, inde sarcina levigatur; et quantum crescit massa, tantum decrescit in pondere. S. BERN. *ep. LXXXVIII.*

In sæcularibus judiciis, quantumlibet post acceptam sententiam lamenteris, et lugeas, non tamen effugies flendo supplicium: hic vero si toto corde ingemueris ad Deum, solvisi reponere sententiam. S. CHRYS. *hor. VI in Matth.*

Non sicut in rebus sensibilibus, ita et in spiritualibus usuenit: illic ex divitiis in extremam redactus inopiam, brevi eas recuperare nequit; hic per misericordiam, si quidem condemnare facta nostra, et jam sistere ignaviam voluerimus, statim poterimus ad pristinam abundantiam redire. S. GREG. NAZIAN, *hom. VI, in Gen.*

DIGNITAS. — Qui per poenitentiam peccata diluit, angelice felicitatis consors in æternum erit. S. AUG. *I. de mir. S. Script.*

Nihil peccare, solius Dei est: emendare, sapientis, et corrigere erratum, et poenitentiam agere de peccato; id tamen difficile est in hac vita homini; quid enim tam rarum, quam ut invenias virum, qui seipsum coarguat, et factum condemnet suum? rara haec confessio de peccato, rara poenitentia, rara in hominibus verbi hujus assertio. *Ib. ep. III, ad Simpl.*

JUCUNDITAS. — Amaritudinem radicis dulcedo pomi compensat. Dolorem medicinae spes salutis mitigat. Qui desiderat nucleum, frangit nucem, poenitentiamque agit, qui vult æterno adhærere bono. S. HIERO. *sup. Matth.*

POENITENTIA NON DIFFERENDA. — Spe simul ac desperatione homines ad peccata augenda deuntur. Audi vocem desperantis. Jam, inquit, dammandus sum; quare non facio, quidquid volo? Audi et vocem sperantis: Misericordia Domini magna est; quando me convertero, dimittet mihi omnia, quare non facio, quid volo? Desperat ille, ut peccet; sperat iste, ut peccet. Utrumque metuendum est, utrumque periculosum. Væ a desperatione, væ a perversa spe. Non tardes converti ad Dominum; ne differas de die in diem; subito enim venit ira illius, et in tempore vindictæ disperdet te. Noli ergo dicere: Cras me convertam: cras Deo placebo, et omnia hodierna, et hesternæ peccata remittuntur mihi. Verum quidem dicis, quia Deus conversioni tuæ indulgentiam promisit, sed dilationi tuæ crastinum diem non promisit. S. AUG. *sup. Ps. cxlii.*

Satis alienus a fide est, qui ad agenda poenitentiam tempora senectutis expectat. Metuendum est enim, ne, dum sperat misericordiam, incidat in judicium. S. GREG. *in mor.*

Ejus clamorem tempore angustiae Deus non audit, qui ipse tranquillitatis tempore clamantem Dominum non audit. Tanto enim tunc major exercetur severitas, quanto nunc major misericordia prorogatur. *D. I. XVIII, v, mor.*

Si quis in extrema necessitate suæ aegritudinis positus voluerit accipere poenitentiam, et accipit, et mox reconciliatur, et hinc vadit, fateor vobis, non illi negamus, quod petit; sed non presumimus, quod bene hinc exit. Si securus hinc exit, ego

nescio : poenitentiam dare possumus, securitatem autem non. Non quidem dico, damnabitur. Sed nec dico, liberabitur. Vis ergo a dubio liberari? tene certum, et dimitte incertum. Age poenitentiam, dum sanus es. Si sic agis, dico tibi, quod securus es, qui poenitentiam egisti eo tempore, quo peccare potuisti. Si vis agere poenitentiam, egisti eo tempore, quo peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. S. AUG. *serm.* XXXVI.

Multiplicatae sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt, qui dissimulant in vita agere poenitentiam, et de extrema confessione praesunt. Quomodo sub unius horae articulo revocari posse existimant omnia membra, ejus concupiscentiae et desideria per totum mundum sparsa sunt. S. BERN. *serm.* XXXVIII, *parv.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

QUALITAS. — Quomodo faciunt tam multi alii Religiosi, qui satis arctati sunt sub disciplina claustrali? raro exeunt, abstracte vivunt, pauperrime comedunt, grosse vestiuntur, multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, mature surgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, et se in omni disciplina custodiunt. L. I, XXI, § 8.

Eja charissime, stude nunc taliter vivere, ut in hora mortis valeas gaudere potius quam timere. Disce nunc omnia contemnere, ut possis tunc libere ad Christum pergere. Castiga nunc corpus tuum per poenitentiam, ut tunc certam valeas habere confidentiam. *ib.* XXIII, § 6.

UTILITAS. — Da te ad cordis compunctionem et invenies devotionem. Compunctio multa bona aperit, quae dissolutio cito perdere consuevit. L. I, XXI, § 4.

In vera contritione, et cordis humiliatione nascitur spes veniae, reconciliatur perturbata conscientia, reparatur gratia perditam, tuetur homo a futura ira, et occurrunt sibi mutuo in oculo sancto Deus et poenitens anima. L. III, III, § 3.

DIGNITAS. — Humilis peccatorum contritio, acceptabile tibi, Domine, est Sacrificium, longe suavius odorans in conspectu tuo, quam thuris incensum. Haec est gratum etiam unguentum, quod sacris pedibus tuis infundi voluisti, quia cor contritum et humiliatum nunquam despexisti. *ib.* § 4.

EGRITAS. — VI. Bonus homo sufficientem invenit materiam dolendi, et flendi. Et quanto strictius se considerat, tanto amplius dolet. Materia justi doloris, et interna compunctionis sunt peccata et vitia nostra, quibus involuti jacemus : ut raro coelestia contemplari valeamus. L. I, XXI, § 4.

CELERITAS. — Quare vis procrastinare propositum tuum? Surge, et in instanti incipe et dic : Nunc tempus est faciendi, nunc tempus est pugnandi, nunc tempus est emendandi. L. I, XXI, § 3.

EXEMPLA CATHOLICA.

QUALITAS. — S. Petrus, negato Christo, mox egressus foras flevit amare, eumque fletum tam constanter continuavit, ut in facie genae per lacrimas excavatae apparent. Sicutus, in *Vita 29 Jun.*

S. Maria Magdalena post Christi in caelos ascensum speluncam ingressa, triginta annos in severissima poenitentia, et assidua peccatorum deploratione exegit. *Idem.* 22 *Julii.*

S. Maria Aegyptiaca ex meretrice conversa, in desertum fugit, quinque panibus acceptis, quibus consumptis, ex solis herbis, quadraginta quinque annis, nullo mortaliu conspecto, vixit. *Idem 9 April.*

Pelagia meretrix Antiochena a S. Nonno Episcopo Heliopolitano conversa, in cellula juxta Montem Oliveti, sub viri habitu, cum summa sanctitate vixit, et mortua est. *Idem.* 8 *Octobr.*

Babylas Comicus auditus in templo verbis : Agite poenitentiam; appropinquavit enim regnum caelorum : duabus mulieribus quibus abusus fuerat, dixit : Vado, et ago poenitentiam : cui illae responderunt : Sicut fuimus sociae in peccando, ita et erimus in poenitentia agenda : sicutque ille quidem in turri quadam, haec vero in domuecula turri vicina severissimam egerunt poenitentiam. PETRUS SANCHEZ, in *regno Dei* p. 4, c. VII.

S. Jacobus Intercesus, cum timore tormentorum idola Saporis Regis adorasset, ideoque uxor et socrus ejus eum desererent, poenitentia ductus dicebat : Vae mihi, si tantum dolorem concepio ex eo, quod uxor et socrus me dereliquerint, quantum concepturus sum tunc, quando Deus me derelicturus est, cum scriptum sit : Qui me negaverit coram hominibus, negabo et ego eum

coram Patre meo, qui in caelis est. Denuo itaque errore retractato, Christum confessus, et in frustra concisus est. AQUIL. *lib.* XVII, XII).

Abbas Elias octoginta annorum senex cum multis ex his in magna vitae sanctitate exegisset, tandem rogatus a muliere, ut potum aquae illi daret, ea discedente, usque adeo a turpi desiderio devictus est, ut e cella exiens, mulierem, fornicationis gratia, quaereret; sed quia eunti in fossa virorum, quaereret; sed quia eunti in fossa virorum, et mulierum forma olim praestantium foetida cadavera ostensa fuerunt, et Angelus adstantans dixerat : Vae generi humano, quod talia objecta amat, et propter ea Deum deserit : primo quidem deliquium passus corruit, subinde vero ab Angelo confortatus cellulam rediit, fodimque propositum continua poenitentia et dolore expiavit. *Pratum Spir.* LXXX.

S. Martinus in terra moriens et cinere dicebat : Nemo sine poenitentia hinc discedat : quo die, paulo post mortui facies ejus, licet ante deformis, pulcherrima, et lucis instar radians apparebat. PETRUS SANCHEZ, p. 4, c. VII.

S. Augustinus, instante mortis tempore, cum lacrymis septem Psalmos poenitentiales recitabat, atque alios etiam ad poenitentiam agendam hortabatur.

S. Paula, teste S. Hieronymo, mollia etiam in gravissima febris strata non habuit, sed super durissimam humum stratis ciliculis dormiebat, laudabatque per singulas noctes lectulum suum. Oculos ejus fontes crederes lacrymarum, ita levia peccata plangebant, ut illam gravissimum criminum crederes ream. Cumque a nobis admoneretur, ut parceret oculis, et eos servaret Evangelica lectioni, aiebat : Turpanda est facies, quam contra Dei praecipitum purpuris et cerussa, et stibio saepe depinxit : affligendum est corpus, quod multis vacavit delictis. Longius risus perpetui compensandus est fletu. Mollia linteamina et serica, asperitate cilicium commutanda sunt. Quae viro et saeculo placui, nunc Christo placere desidero. *Ibid.*

Marcellinus Pontifex, Diocletiano et Maximiano persecutoribus tormentorum immanitate perterrefactus, diis thura posuerat. Postea in Campaniam discedens, coram octoginta Episcopis astitit, cilicium et cinere operatus, confitens peccatum suum, ac petens pro eo ab ipsis sibi poenam indicari, atque de-

cerni. Quibus arbitrium in praesidem recipere volentibus, ipse in se sententiam tulit. Pontificum depositus, corpori, sepulturam denegavit, execrans eos, qui ipsum non siveissent super terram putrescere, atque dissolvi, et confestim Romam ad martyrium se reversus, ultro exponens se supplicis, quae modo expaverat : decollati cadaver insepultum jacuit, timentibus Christianis violare Pontificis interdictum. Sed Petrus Apostolus noctu apprensus Marcello presbytero, illud juxta corpus suum sepeliri jussit, dignum esse asserens, ut qui secum peccaverat, secum flevrat, secum recumbens honoraretur. MARUL. *lib.* IV.

Victorino Episcopo, dum eremum incoleret, diadoli doli, qui se feminam efflaxerat capto, tanto dolori fuit semel perpetratae fornicationis crimem, ut manibus in fissuram ligni impactis, herba cruda et aqua frigida per triennium se sustentaverit, *Ibid.*

Homo quidam in Gallia, qui in sylvis viatores dispoliare solitus fuerat, postea in Monasterio cella inclusus vixit, manus ac pedes vinculis ferreis oneravit, hordeaceum panem cinere mixtum edit, carne vinoque abstiniit, cilicium pro stratu, lapidem pro pulvillo habuit. Saepe dum laudes Deo caneret, eundem lapidem humeris sublatum tenuit, quibus corporis fatigationibus, gravissimum quondam reus catalogo ascribi meruit albo Sanctorum. *Ibid.*

Julianus cognomento hospitator errore magis quam furore parentes interemit : cum enim summo mane domum reversus, in suo uxorisque cubili dormientes invenisset, putavit uxorem esse cum adultero : educto repente gladio, ambos transfixit : uxor autem antequam advenisset, ad Ecclesiam perrexit : re tandem cognita, ubertim flevit, utque commissi veniam promereri posset, relicta doma, prope fluminis ripam, ubi multi vado transeuntes deperiebant, xenodochium posuit, et viatores tecto accipere et navicula transvectare gratuito cepit. Postremo divinitus dictum sibi audivit, quod culpam cluisset hospitalitatis merito : patientem ergo intersector per poenitentiam factus est celi habitator. *Ibid.*

Evagrius presbyter eximiae sanctitatis vir eremum incolens, cum aliquod detractionis verbum semel protulisset, pro eo ita se castigavit, ut dies quadraginta sub dio permanserit, nec prius tectum subierit, quam

se satis pro delicto fecisse censisset. *Ibid.*
 UTILITAS. — David postquam Dei erga se indignationem ex Nathan intellexisset, et vocem peccati serio protulisset, mox ab eodem Propheta audivit: Dominus quoque transtulit peccatum tuum: non morieris. *II. Reg. xii, 13.*

De Israelitis dixit Achior: Quotiescumque præter ipsum Deum suum, alium coluerunt, dati sunt in prædã, et in gladium, et in opprobrium. Quotiescumque autem ponituerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit illis virtutem residendi. *Jeri. hom. iii, 19.*

S. Maria Magdalena quia Christi pedes lacrimis suis rigavit, et capillis tersit, meruit audire: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. *Luc. vii, 47.*

Publicanus quia cum humilitate dicebat: Domine, propitius esto mihi peccatori: descendit justificatus in domum. *Luc. xviii, 14.*

Filius prodigus quia dicebat ad patrem: Pater, peccavi in cœlum, et coram te, et non sum dignus vocari filius tuus, fac me, sicut unum de mercenariis tuis: effecit, ut pater misericordia motus accurreret, cadereque super collum ejus, et osculans illum, stola prima indueret, annulumque et calceamenta daret, et splendidum ei convivium instrui juberet. *Luc. xv, 19.*

Monachus filiam Sacerdotis ethnici deperiens, cum ejus amore Deum et cœlestes negasset, audiens ex idolo, Sacerdoti ipsum consulenti: Non da filiam ei uxorem, quia Deus nondum eum dereliquit; adeo hæc Dei indulgentia commotus est, ut indignum iudicans, tam bonum Dominum amplius offendere, ad eremitam accesserit, ejusque suasu aliquot hebdomadam jejuniis suscepto, meruerit Spiritum S. qui prius in specie columbæ exeuntem ex corde viderat, in eadem specie redeuntem in pectus ejus conspexerit. *Petrus Sanchez, p. 4, c. vii.*

Cum virgo quædam cum sacristano quopiam fornicata esset, tanta sceleris hujus poenitentia tangebatur, ut tempus partus expectare non sustinens hospitale ingrediretur, et triginta annis pauperibus inserviret. Quæ poenitentia a Deo placuit, ut cupiam revelaverit, se magis nunc ejus poenitentia, quam virginate ante lapsum delectari. *Ibid.*

Ninivite quia cooperiti saccis conversi sunt a via mala, misertus est Dominus su-

per malitia, quam locutus fuerat, ut faceret eis, et non fecit. *Joan. iii, 14.*

Achab quia auditis Prophetæ minis scidit vestimenta sua, et operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, et ambulavit demisso capite, factus est sermo Domini ad Eliam Thesbitem dicens: Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus. *III. Reg. xxii, 28.*

Thais Alexandrina a S. Panophio cellæ arclissimæ inclusa, et modico panis frustulo sustentata, triennio integro orientum versus conversa hæc solum verba orabat: Qui plasmasti me, miserere mei. Unde Paulus monachus pretiosissimum ei in celo lectum preparatum vidit. *Rodrig. p. 4, tr. V, xxi.*

JUCUNDITAS. — S. Hieronimus de seipso scribit Eustochio virgini: Quotidie lacrymæ, quotidie gemitus. Post multas lacrymas, post cœlo inherentes oculos, nunquam videbar interesse agminibus Angelorum. *Epist. ad Eustoch.*

S. David de se quoque fatelet: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tue lactificaverunt animam servi tui, hoc est, ut S. Hieronymus explicat, decem fudi lacrymas, decem consolationes merui. Quantumcumque fuit pondus lacrymarum, tantus fuit et consolationum numerus. *S. Hier. in Ps. xciii.*

S. Maria Magdalena tempore poenitentiae suæ tot consolationibus recreata est, ut septies quotidie in cœlum rapta, choris Angelorum interesset, et ab ipso Christo ultra centenas vices visitata, miris voluptatibus recrearetur.

DIGNITAS. — Philippus Comes Namurcensis post vitam pessime transactam, tantam in morte contritionem ostendit, ut similis ei visa non esset, aliosque etiam ad lacrymas provocaret. Confessarios suos rogavit, ut corpus in plateam traherent, dicens: Sicut canis vixi, dignum est, ut moriar, sicut canis. Quæ poenitentia adeo placuit Deo, ut eum post mortem tot miraculis fecerit illustrem, ut de remotis regionibus ad ejus sepulcrum venientes, terram secum pro benedictione reportarent, eamque pro remedio variorum morborum adhiberent. *Cæsar. l. II, hist. et mirac. xviii.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut impossibile est, ut ignis inflametur in aqua; ita impossibile est compunctionem vigere in deliciis; contraria enim hæc invicem sunt et peremptoria; illa enim mater fletus; hæc mater risus; illa constringit cor, istæ dissolvunt. *S. CHRYS. in ser. de compunt. cord.*

Sicut nullo dolore afficitur homo, si capilli ejus absconduntur; gravem vero sentit, si evelluntur; ita sancti viri nihil sua referre putant, cum variis injuriis afficiuntur, bonaque exteriora amittunt; ut si per peccatum a capite Christo avelluntur, tum enim vero gravissimum dolendi causam se habere agnoscent. *Granat. in sylva loc. com. Verb. Contritio.*

Sicut qui lavat laterem erudum, tanto amplius lutum facit; sic qui peccatum plangit, et iterum statim committit, tanto magis sordidam facit animam suam. *S. BEDA, in cap. IX, Dan.*

Sicut serpens in angustum petre intrans, deponit senectutem, et vetustatem per extrusionem exiit, corporeque toto denovo renovatur; ita et peccator intrans per angustam portam et affligens seipsum per jejuniium, expellit perditionem, veteremque hominem eum actionibus suis, illudque sponse dicit: Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? *S. CYRILL. cathec. 3.*

Sicut homo in cruce positus nullis delectatur illecebris, mortuæ ei prorsus sunt, quæ aut per auditum, ac visum, per gustum ac odoratum pariter ac tactum, animum captivare consueverunt: omnia ante oculos prætereuntia, velut transacta jam reputat, quia extremam horam cœlos emigraturus expectat; ita et vos, qui animas vestras ad contritionem abstinentiæ, et crucem Christi, pro æternæ salutis remediis contulistis, obliviscimini pristinas consuetudines et male blandas mundi seductiones, obliviscimini concupiscentias, quæ de cœlestibus mentem in inferiora devolvunt. *Eusebius, Emis. ho. ad pœn.*

Sicut qui disertam civitatem extruere cupiunt, primum incipiunt purgare, et spinas vel rudera remove, tum fundamenta ponere, et muros erigere; ita qui ordinate poenitentiam agere cupit, prius a peccatis cavendis et emendandis incipere, et tum primum virtutibus aliis exerceendis sese impendere debet. *S. MARC. hom. xv.*

Sicut equus generosus, si in via cassipaverit, extemplo assurgit, et dispendium celeritate compensat; ita qui peccando lapsus est, oci us per poenitentiam se erigit, et fervore suo præcedentem acediam compensat. *LAURENT. BEBEL. in festo S. Magdal. them. 2.*

NECESSITAS. — Sicut terra tempore æstivo, nisi irrigetur, flores non producit; ita nec anima nisi continuis lacrymis perfundatur, fructus verarum et solidarum virtutum non progignit. *Ibid.*

Sicut a medicis, si læsura aliqua in prima corporis cute sentitur, curatio blandioris medicaminis apponitur; si vero in ossibus vulnus absconditum, aut in viscerum profunda demersum est, austeriore ac violentiore poscit vis occulta medicinam, ut ulceris magnitudo aut exultatione superetur, et dolor dolore pellatur; ita similis ratio in ægitudine interioris hominis adhibenda est, ut scilicet, quanto gravior est animæ morbus, tanto potentiores medicinæ applicentur, severiorque poenitentia assumatur. *EUSEB. bo. x, ad Monach.*

Sicut in tenebris non est absque lucerna lumen; sic non potest homo peccatum sine poenitentia albuere. *S. CHRYS. serm. de poenit.*

UTILITAS. — Sicut equus indomitum flagella domant; ita animam immitem contritio spiritus et assiduitas lacrymarum. *S. BERN. in serm.*

Sicut vermis ex ligno nascitur, et illud corrodit, suam ab ipso originem habens; ita quæ ex peccato tristitia est, ipsum peccatum absument. *BEHEL. in festo S. Magdal. them. 4.*

Sicut olim, cataractis cœli laxatis, vehementis pluvia subsecuta omnes homines interemit, solamque arcam Noe in sublime delulit; ita dum cordis nostri cataractas, idest, oculos aperimus, et lacrymarum imbrem effundimus, omnia peccata suffocamus, animamque nostram, quæ est instar arce illius, super omnia terrena ad virtutum divinarum culmina sublevamus. *Ibid.*

Sicut rogam ignis aqua immissa; ita ardorem peccati superinfusa lacrymæ extinguunt, Deumque eeu insignia quædam muneræ ad nos alliciunt. *Ibid.*

Sicut cervi, quantumcumque a canibus fatigantur, pristinas vires recipiunt, si aquis se immergere valeant; sed et medici lassata membra fomentis balnearum

restituunt; ita lassatos in via iniquitatis lacrymarum aqua recreat, atque confortat. *Ibid.*

Sicut amantium ira, amoris solet esse redintegratio; sic Deus amator hominum, peccatorem reconciliatum, ut amicum redintegratum diligit. STAPLET. in Do. III, post Pent. them. 5.

Sicut muta animalia cum fraude decipiuntur, si aliquo modo se extricaverint, fiunt postmodum cautiora, vitantque semper ea omnia, in quibus dolorem insidiasque senserunt; sic hominem poenitentia cautum et diligentem facit ad evitanda peccata, in quae semel fraude deciderit. LACTANT. l. VII, XXIV.

EQUITAS. — Sicut si quis colubrum aut scorpionem sinu detineret, sine consilio aut mora eum a se repelleret; ita peccatum omni scorpione nocentius, multo celerius per poenitentiam expellendum ab anima est. BIERLING. l. supr. VI.

Sicut cervus venatoris jaculo laesus, naturalij instinctu dietamum herbas investigat, eaque devorata plagae remedium facit; sic multo magis peccator a peccatis vulneratus, ad poenitentiae remedium confugere debet. *Ibid.*

Sicut canis, si a fera aliqua mordeatur, adversus eam vehementius exurgit, et furit; sic dum a peccato se laesum quis sensit, vehementiori erga illud odio accendi debet. S. CLIM. c. de poenit.

DIGNITAS. — Sicut vestis caesurae si aureis fimbriis et pretiosis gemmis copulenter, pulchriorem reddunt vestem, quam si integra fuisset; sic fieri potest, ut anima post peccatum per poenitentiam Deo gratior fiat, quam fuisset, si nunquam peccasset. HECROB. pinitus in XXXIII, Ezech.

Sicut dux in praelio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus, hostem fortiter petit, quam illum, qui nunquam terga praebuit; sic Deus saepe illos plus amat, qui post peccatum ferventius illi servierunt, quam qui peccato mortali non commissio, tepidos se in ejus servitio exhibuerunt. S. GREG. hom. XXXIV, in Evang.

JUCUNDITAS. — Sicut post vehementes imbres aer purus efficitur, sic et post lacrymarum pluvias sequitur mentis tranquillitas et serenitas. Fletus enim est lavacrum scelerrum, et refectio animarum. S. CHRYS. in Matth.

Sicut triumphat victor imperator, et non

vicisset, nisi pugnasset; et quanto majus periculum fuit in praelio, tanto magis est gaudium in triumpho; ita quo magis quisque seipsum per poenitentiam vincere studuerit, tanto plus ex subsequuta victoria gaudebit. S. AUG. l. VIII, Conf. III.

Sicut dum jactat tempestas, et naufragium minatur, omnes futura morte palescunt; ubi vero tranquillatum fuerit caelum, exultant nimis, quoniam timerunt nimis; ita poenitentes, quo prius gravius fuerit naufragij spiritualis periculum, tanto majus gaudium postea concipiunt, si illud per poenitentiam evaserint. *Ibid.*

MOTIVA.

EQUITAS: Quae colligitur ex triplici capite. (S. CHRYS. hom. XLVI, ad popul.) 1. *Ex offensae Dei*: si enim hominem exacerbens, et amicos, et vicinos, et janitores rogas, et pecunias impendis, et multos absumis dies, accedens et supplicans, quidam haec omnia potiori jure, exacerbato Deo facies? 2. *Ex damnis illatis*: si enim Anna Tobiae mater irremediabilibus lacrymis deplorabat filium dimissum dicens: Haec, haec me, fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostrae, solatum vitae nostrae: omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere ire a nobis (Tob. x, 4), an non potiores lacrymandi causas inveniet is, qui omnia in Deo infinitis perfectiora habens, tam indigne et inconsulte eum a se dimisit? 3. *Ex Christi exemplo*: si enim rex ad praellum armatus egreditur, et eum eo milites omnes reliqui armati, an non aequum censet miles quisque, ut ipse quoque arma corripiat? an non turpe judicabit deliniri, pro galea pileis bombycinis, pro gladio flabellis uti? Quis ergo Christo durissima quaeque pro nobis eligente et patiente, mollia sequi, et poenitentiam fugere non erubescat? HECROB. pinitus, c. XL, Ezech.

NECESSITAS. — Si enim naufragium passo sola adhuc tabula spem evadendi facit, quidni animae naufragium passus peccator, poenitentiae tabulam cito arripiat? Si vulnus putrescere non sinitur, ne difficilior fiat curatio, cur vulnera animae per peccatum inflicta curare differimus? S. CHRYS. hom. LXXV, in Matth.

UTILITAS. — Quam egregie S. Hieronymus his verbis declaravit: O lacryma humi-

MEDIA.

Diffidentia in viribus propriis, et confidentia in divino auxilio: quod medium S. Fulgentius suavitatis dicens: Firmissime tene, et nullatenus dubita, neminem hic posse poenitentiam agere, nisi quem Deus illuminaverit, et gratuita sua miseratione converterit. (S. FELX. de fide ad Petr. c. XXXI.) Hinc Psaltes oravit: Converterte nos Deus salutaris noster. (Psal. LXXXIV, 5.) Et Jeremias: Postquam convertisti me egi poenitentiam. Jea. XXXI, 49.

Agnoscere sua peccata: nam hoc est bona mentis, inquit S. Ambrosius, vulnus sentire peccati. Et consentiens S. Augustinus: Qui se cognoscit, inquit, sicut peccat semper, ita semper plorat. Hinc ipse de se factetur: Amore amoris tui facio istud, recolens vias meas nequissimas in amaritudine recogitationis meae, ut dulcescat mihi dulcedo non fallax, dulcedo felix et secura, et colligens me a dispersione, in qua frustatim discussus, dum ab uno te aversus in multa evanui. S. AUG. l. de vera et falsa poen. l. II, confess. c. II.

Ardeniter desiderare poenitentiam: nam poenitentia, teste S. Chrysostomo, sic est, quomodo ager fructifer, ut vinea arborve fecunda, fructus ejus edit peccator famelicus, perficit in fiducia Dei, acceptaque remissione pinguescit in vita, et haec sunt verba ejus: Domine, ante te omne desiderium meum, et gemitus meus non est absconditus. S. CHRYS. serm. de poenit.

Fugere delicias: nam ut supra ex S. Chrysostomo dictum est, sicut impossibile est, ut ignis inflammetur in aqua, impossibile est compunctionem cordis vigere in delictis, contraria enim sibi sunt et preemptoria. S. CHRYS. l. II, de compun. cord.

Memoria frequens novissimorum: Si enim diem mortis suae homines jugiter cogitare vellent, animam suam ab omni malitia vel cupiditate coherenter, ait recte. S. Augustinus. (S. AUG. ser. III, de Innocent.) Hinc Deus ipse hoc remedium suavitatis per Siracidem: In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in aeternum non peceabis. Eccl. VII, 40.

Charitatis divinae ignem applicare: uti Sanctus Ambrosius suavitatis dicens: Si a radice vitia vis evellere, charitatis ignem applica, quo passiones universae ac vitia su-

lis, tua est potentia, tuum regnum, tribunal Judicis non vereris, amicorum tuorum accuatoribus silentium imponis: non est, qui te accedere vetet: si sola intraveris, vacua non redibis: magis crucias diabolum, quam poena infernalis: Quid plura? vicinis invincibilem, ligas omnipotentem, inclinas Filium Virginis. *Ibid.* hom. XVI, in Epist.

FACILITAS. — Quae colligitur ex triplici capite. 1. *Ex misericordia Dei*: de qua Taulerius non immerito dixit: Nullam matrem tam promptam esse ad succurrendum filio suo in ignem lapso, quam misericordia Dei parata sit succurrere et indulgere peccatori veniam petenti. Unde S. Augustinus, si ego, inquit, Domine, admisi unde me damnare possis, tu certe non amisisti, unde me servare possis. (In Psal. cxx.) Cum ergo, inquit, alibi idem Sanctus, Deus et velit misereri, quia bonus est, et possit, quia omnipotens est, ipse contra se divinae pietatis januam claudit, qui Deum sibi misereri, aut non velle, aut non posse credit, eumque aut bonum, aut omnipotentem esse diffidit. 2. *Ex aliorum exemplis*: de quibus S. Bernardus, non, inquit, vos retardet conscientia, quia, ubi peccata abundaverunt, superabundare consuevit et gratia. Nec poenitentiae austeritas ipsa deterreat, nec enim sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quae promittitur, et ad praeteritam culpam, quae remittitur, et ad praesentis gratiam consolations, quae immittitur. Si verbis non creditis, operibus credite, exemplis acquiescite plurimorum: currunt undique peccatores ad poenitentiam, et natura pariter, et consuetudine delicati: nihil creditibus impossibile, nil amantibus difficile, nil asperum mitibus, nil humilibus arduum reperitur, quibus et gratia fit in auxilium, et obedientiae devotio lenit imperium. S. BERN. in quol. serm.

JUCUNDITAS: tum Dei, quam ex conversione percipit, quaeque ex parabola de filio prodigo colligitur: tum ipsius peccatoris, qui sentire incipit illud gaudium, de quo pius asceta dixit: Si est gaudium in hoc mundo, hoc utique possidet puri cordis homo. Si est alieni tribulatio et angustia, hoc melius novit mala conscientia. Lib. II, de imitatio. Christi, c. IV, § 2.

perantur. *Ap. Beirl. in festo S. Mariæ Magdal. them. 5.*

Passionem Christi frequenter considerare: maxime si consideremus Christum nos taliter et Cruce alloquentem: Nonne satis propter te vulneratus sum? Numquid pro iniquitate tua afflictus sum? Cur addis afflictionem afflicto? Magis aggravant me vulnera peccati tui, quam vulnera corporis mei. S. BEAN. in serm. feria IV, heb. sac.

ASCETICA.

Tria fere sunt, quæ de hac virtute bene addiscere, aliosque docere debet Asceta. Primum est, ut bene cognoscat circumstantias ad veram penitentiam requisitas, quorum quatuor sunt potissimæ. 1. Interno dolori et poenitentiam externam iungendam esse; nam penitentia sine jejuniu otiosa est et infrugifera, teste S. Basilio. (S. BASIL. *ho. 1, de laud. jejun. ser. de discr.*) 2. Discretionem quoque semper poenitentia, ut germanam sororem sociandam, uti sapienter monuit S. Climacus, dicens: Vidi imbecillas animas, ac debilia corpora pro peccatorum multitudine superiora atque majora certamina arripere conari, nec ea posse sustinere. Quibus ego, humilitatis, inquam, non laborum magnitudinem, Deus poenitentiam metitur atque iudicat. 3. Celeriter suscipiendam esse; periculosissima quippe est, teste Eusebio Emisseno, in ultimum diem promissa securitas. (*Eusebii. Emissen. hom. de bon. latr.*) Deinde stultissimum est, ut causa, qua de necessitatibus agitur æternis, mutabilitatibus vitæ deficientis comitatur extremis. Hinc Psalmista ait: Pro hac (scilicet poenitentia et venia) orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. (*Psal. XXXI, 6.*) Opportunum autem tempus quod sit, indicat alibi, dum ait: Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. *Ps. xciv, 8.*

Secundum est, ut bene cognoscat motiva ad poenitentiam cito et serio agendam, quæ quidem ad tria fere capita revocari possunt. 1. *Ad æquitatem*: quid enim æquius, quam ut Deo ad poenitentiam tam sollicitè invitanti respondeatur? Quid iniquius, quam velle, ut Deus in morte peccatorum poenitentem exaudiat, cum ipse eum toties hortantem per totam vitam non audierit? Quid turpius, quam Deo summo Benefactori ultimam vitæ partem velut hæcæ consecrare, diabolo vero summo et infensissimo hosti optimam

et potissimam vitæ partem donare? 2. *Ad utilitatem*: quatenus per accelerationem poenitentia innumerabiles illi et incomparabiles meritorum thesauri, qui intra illud tempus, quo poenitentia differtur, negligenter, inestimabili cum lucro redimuntur. 3. *Ad securitatem*: sic enim evitatur periculum salutis, quod per dilationem poenitentia triplicem ob causam incurritur, nempe quia et Deus irritatur, ne poenitendi spatium aut gratiam concedat: et quia ob consuetudinem peccandi, et desuetudinem bene agendi difficilior efficitur conversio: et quia senectus aut ultimus morbus perquam ineptum et male dispositum reddunt ad conversionis negotium serio agendum, ut merito Christus monuerit: Orate, ut non fiat fuga vestra (seu conversio ad Deum) hyeme vel sabbato: ut enim hyemes ad ferendas fruges, et sabbatum ad operationem et lucrum inepta sunt tempora, ita idem de senectute et ultimo morbo sentiendum est, ut adeo non sine fundamento Sanctus Hieronymus pronuntiarit: Vix ex centum millibus hominum, quorum mala fuit vita, in morte divinam indulgentiam obtinebit unus. S. HIERO. *ap. Hadrianus Pontif.*

Tertium est, ut bene norit impedimenta, quæ plerumque peccatores absterrent a poenitentia, aptaque pro illis revolvendis remedia suggerere sciat. Quinque autem potissimum sunt ejusmodi impedimenta. 1. *Disparatio ob multitudinem peccatorum*: quam tollere conabitur asceta, ostendendo misericordie divinæ magnitudinem, que non modo veniam promittit poenitenti, sed eundem etiam ultro invitat, ideoque ei multitudinem magnitudinemque suorum peccatorum ob oculos ponit, ut per easdem ad poenitentiam revocetur. Quæ omnia tum appositis Sacræ Scripturæ, et sanctorum Patrum sententiis, tum probatis exemplis confirmabit. 2. *Timor recidivæ*: quem eripere nitatur, ostendendo tum paratum a Deo auxilium, si ipse peccator, quantum requiritur ex parte ipsius, accurate præstiterit, uti ex plurimorum conversione patet: tum demonstrando, quam stultum sit, ob timorem relapsus poenitentiam differre. Quis enim vulneratus recursus ad medicum; quis sordiditas habens manus aut vultum ad lavacrum; quis navis aut sentinae evacuationem ideo tantum differt, quia fieri potest, ut iterum vulneretur, sordes contrahat, aut sentina navisque varios tumultus et insultus pa-

tiatur? 3. *Horror difficultatis*: de qua libellus de imitatione: Unum est, quod multos a profectu et ferventi emendatione retrahit, horror difficultatis seu labor certaminis. (*L. I, c. xxv, § 3.*) Sed et huic impedimento facile occurrit asceta, objiciendo tot exempla conversorum, et illud olim S. Augustino dictum subjiciendo: Potuerunt isti et ista, et tu non poteris? Revocando item in memoriam Sancti Augustini de seipso loquentis confessionem: O quam suave mihi subito factum est, carere suavitatibus nugarum; et quas amittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat. (*S. AUG. I. IX, confess. c. 1.*) Eundem in finem etiam proderit narrare exemplum de juvene similem difficultatem in mala consuetudine deponenda sentientem, cui diabolus primum in specie gigantis apparuit, atque ad certamen provocavit, mox vero et Angelus secutus est, hortans, ut aggrediretur gigantem, se enim auxiliatricem ei m-nam porrecturum; quod ubi fecit adolescens, adjuvante Angelo, sine difficultate gigantem superavit. 4. *Metus rei, quam mordacitate amaverat, deserenda*: quem eripere conabitur, ostendendo, quam facile, illa antequam amare eam inciperet, careret et vero etiam tempore morbi aut mortis sine difficultate cariturus sit. An ergo non possit gratia, quod necessitas vel infirmitas potest? Ostendat item, quam omnem voluptatem hæctenus ex re amata perceptam, abundantius in ipso Deo, per poenitentiam et charitatem possidendo inventurus sit, ideoque illud Eleane dictum eidem applicet: Cur fles; aut quam ob rem affligitur cor tuum? Numquid non ego tibi melior sum, quam hæc aut illa creatura? 5. *Respectus humanus*. Quod tamen impedimentum facile tollit asceta, si meminisse jubeat, stare ex una parte Deum, a quo omne bonum, quod habet, accepit: et quod acceptus est, expectat, atque ad poenitentiam invitare; homines vero, a quibus nec vitam accepit, nec expectat, ab eadem abstertere; an enim, si vel micam prudentia et estimationis de Deo possideat, hominum potius, quam Dei invitationem sequetur? Hortetur præterea, ut in simili casu illam pii ascetæ doctrinam sibi applicet: Filii, jacta cor tuum firmiter in Domino, et humanum ne metuas iudicium, ubi te conscientia pium reddit et insontem, (uti vel maxime per poenitentiam contingit); bonum est et beatum taliter pati, nec hoc erit grave humili cordi, et Deo magis, quam

sibi ipsi confidenti. Quis tu, ut timeas a mortali homine? Hodie est, et eras non comparet. Deum time, et hominum terrores non expavesces. *L. III, de im. xxxix, § 4.*

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS. — Ex occasione tematis: *Renovamini spiritu mentis vestrae, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis*: (*Ephes. iv, 23.*) Comparari potest poenitentia creationi novæ hominis. Et 1. quidem ostendi potest, quomodo ante omnia lux creari debeat in animo illius, idest, illuminatio mentis, quæ vere statim miserum agnoscat, et detestetur, ne sit de numero illorum, quibus Deus minatur per Isaiam: Vae, qui dicitis malum bonum, et bonum malum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum. 2. Quomodo firmamentum creari, et aquæ ab aquis dividi, idest, appetitus inferior a superiori separari, et hic quidem coelo, seu caelestibus objectis conjungi, iste vero subiecti homini debeat, juxta illud Dei decretum: Subter te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius. (*Genes. iv, 7.*) 3. Quomodo debeat terra, idest, peccator fructus spirituales honorum operum producere, juxta monitum Sancti Pauli: Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiae et iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra servire justitiae in sanctificationem. (*Rom. vi, 19.*) 4. Quomodo sol et luna, cum reliquis planetis et astris producere debeant, idest, tres virtutes theologice, et quatuor morales, cum aliis virtutibus, quæ sub eisdem continentur, exerceri, et per habitum stabiliri, ubi pulchre potest charitas soli, luna in subsidium noctis creatæ spes, et lucifero fides comparari. 5. Quomodo debeat volatilia, reptilia, aquatilia, aliaque vivencia sensitiva in bonum hominis creari, idest, potentia sensitivæ sic ordinari, ut homini serviant, et ad ultimum finem consequendum conducant. 6. Denique quomodo debeat homo ad imaginem Dei creari, idest, ita ordinari, ut oculos semper sursum per bonam intentionem erectos habeat, neque aliud nisi mentem Dei gloriam et beneplacitum quaerat. Quæ omnia S. Pauli, S. Mariæ Magdalene, vel aliorum Sanctorum conversorum exemplis probari et confirmari possunt.

Ex occasione thematis : *Expoliantes veterem hominem cum actibus suis, induamini eum, qui renovatur in agnitione secundum imaginem ejus, qui creavit illum* : (Coll. III, 9.) ostendi potest 1. Quis sit vetus homo ex comparatione cum senectute, de qua S. Hieronymus sic loquitur : Caput incanescit, per remissionem primi fervoris in scopo prosequendo, decidunt tanquam ab arbore capilli (bona proposita) dentes (conatus et ardor cibi spiritualis manducandi) cadunt, balbutit lingua (consideratio in loquendo) fluunt salivæ (inordinatus appetitus ciborum materialium proditorum) tremunt genæ (idest, orandi et flectendi studium relinquuntur facile, vel horretur) et fronte ob sensum rugis arata, instar boum a mento palaria pendunt (idest, animus omni pinguedine spirituali et decore carens, ad terrena solatia inclinatur) caligant oculi intellectus scilicet difficulter cælestia contemplans) accedunt podagræ, ac chiragræ dolores (seu molestia, quæ in via perfectionis decurrunt, et operibus ac laboribus statui convenientibus sentiuntur) premit pituita, ac tussis molestissima, idest, assidue concussiones conscientie teporem arguentis, Tantis denique afficiuntur senes infirmitatibus, ut ipsa senectus morbus sit. (S. Bern. *epist. ad Valerian.*) In eundem finem servare potest, quod S. Bernardus de hac materia scripsit : Duo homines sunt, vetus et novus, ille terrestris, iste cælestis; illius imago vetustas, et e contrario triplex novitas : est enim vetustas in corde, in ore, in opere, in quibus tribus modis peccamus; in corde sunt desideria carnalia et sæcularia, idest, amor carnis, et amor sæculi. Similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia et derogatio : item gemina in opere, et flagitia, et facinora; hæc omnia sunt imago veteris hominis, et sunt renovanda in nobis. 2. Ostendi potest, quis sit novus homo ex comparatione cum juventute, in qua excellunt tres præcipue dotes, scilicet sanitas, agilitas, et alacritas, quæ proin in spirituali sensu ad bonam conscientiam, fervorem in bonis operibus, et jucunditatem et tranquillitatem mentis applicari possunt (S. Bern. *ser. xxx, inter parv.*) Vide Engelgr. in Dominica Resurrectæ.

Ex occasione thematis : *Renovabitur ut aquilæ juvenis tua*. (Psal. cii, 5.) potest poenitentia cum renovatione aquilæ comparari. Et 1. ostendi, quod, sicut aquila super limpida fontem, summo nisu adversus

solem volitat, ibique agitatione et calore excussis pennis, in subjectum fontem delabitur, et inde emergens, inter alas pullorum fota novas plumas assumit, et juvenescit; ita peccator ad misericordis et justis Dei solis evolans, illius charitate exardescens, veteres mores exuliat, ac inde in fontem lacrymarum lapsus novus homo exeat. 2. Quod, sicut aquila tum senectute pressa, tum rostri immodice crescentis impedimento impedita, comedere non valens, labium superius ad petram allidit, et sic, eo rejecto, cibum sumere et roborari incipit; ita peccator desideria sua prava, quæ eum a cibo spirituali impediunt, et languorem causant ad Christum petram allidit et abjiciat, sique juvenescere in spiritu incipiat. Quæ omnia per particulares casus amplius illustrari possunt. Vide iterum Engelgr. l. c.

Ex occasione thematis : *Sicut fuit sensus vester, ut erraretis a Deo, decies tantum iterum convertentes requireretis eum*; (Bartol. III, 28.) ostendi potest, quomodo poenitentia constituta esse debeat, ut sufficiat ad plenam peccatorum explicationem, nempe. 1. Quod debeat esse amara per contritionem internam, ut sic deleatur culpa ex delectatione peccati contracta, verique dici possit de penitente : Magna est velut mare contritio tua. (Thren. II, 41.) 2. Quod debeat esse multiplex, per varia opera externæ afflictionis suscepta, ut dicat quodammodo sibi ipsi illud Apocalypsis : Quantum glorificavit se (corpus) et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum. (Apoc. xviii, 7.) Sicque multiplicatæ culpæ multiplicata poenitentia respondeat. 3. Quod debeat esse diuturna propter diuturnitatem consuetudinis peccandi, sique penitens in statu poenitentis velut carcere constitutus quodammodo dicat : Non exhibis hinc, donec solvas novissimum quadranteum.

Ex occasione thematis : *Parate viam Domini* : (Luc. III, 4.) ostendi potest, quomodo per poenitentiam peccator viam Domino parare debeat, sique implere illud S. Joannis Baptistæ monitum : Erunt aspera in vias planas. (Ibid. 6.) 1. Itaque ostendatur, quomodo mutanda sint prava in directa, per contritionem, et propositum sincerum emendationis. 2. Quomodo omnis mons et collis humiliandus, per confessionem humilem et accuratam. 3. Quomodo omnis vallis per satisfactionem, fructibus po-

nitentiæ implendus sit. Quæ omnia apud Fabr. Dom. IV. Advent. conc. 7, fusius explicata videri possunt.

Ex occasione thematis : *Ite in castellum, quod contra vos est; et statim invenietis asinam alligatam, et pullum cum ea : solve et adducite mihi*. (Matth. XXI, 2.) potest hic totus textus ad conversionem peccatoris applicari. Et 1. ostendi potest, per Apostolos intelligi Prædicatores, per castellum vero mundum, qui est contrarius prædicatoribus. 2. Ostendi potest, per asinum intelligi peccatorem, juxta S. Davidem : Homo, cum in homore esset, non intellexit : comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis (Psal. lxxxiv, 31.) per funes autem peccata, juxta illud Isaiæ : Solve vincula colli tui, captiva filia Sion (Isa. lxi, 2.) et illud Psalmistæ : Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. (Psal. cxv, 46.) 3. Ostendi potest per eos, qui obmurmurant, intelligi dæmones, malos socios, propinquos, carum propriam; sed hos non curandos, dicendumque; quia Dominus his opus habet, ad misericordiam suam ostendendam, fructumque passionis applicandum; sic enim se debet, et quiescat in asina, et cum ea Jerusalem, idest, visionem pacis ingrediatur. 4. Ostendi potest, quomodo solvenda sit asina per Sacramentalem absolutionem; sique confestim diabolus et mundus dimissari sint illam. 5. Denique ostendi potest, quomodo Christus super eam collocandus sit, tum per S. Eucharistiæ susceptionem, tum per perfectam obedientiam mandatis ejus exhibendam; ita tamen ut prius ei vestes, idest, opera satisfactionis supponantur, quod suavius se deat, magisque placeat. Quæ omnia breviter apud Fabr. Dom. Palmæ. conc. VIII, n. 4, indicata videri possunt.

Ex occasione thematis : *Surge, tolle lectulum tuum, et vade in domum tuam* : ostendi potest versus modus agendi poenitentiam. Et 1. quidem quomodo surgendum per fugam peccati et occasionem ejus desiderio supernorum susceptam, ut explicat S. Bernardus. (In cit. verb.) 2. Quomodo tollendus lectus, per punitionem dimissarum culparum, ut jam non feratur anima concupiscentis corporis et terrenarum voluptatum, sed magis ipsa, ut dignum est, regat corpus, et ferat quo non vult. 3. Quomodo valendum in domum suam, per compensationem operum malorum per bona, ut tantum studeat nunc

ad bene agendum, quantum studuit ad peccandum, ut S. Thomas hæc tria ad veram poenitentiam requirere explicat; vel, ut S. Bernardus ait : Si ea, quæ retro sunt obliviscens quis, et ad ea quæ anteriora sunt, desiderio et proposito proliciendi se extendat. (S. Thom. *sap. III, Matth.*) Quæ omnia fusius explicata apud Fabr. in Auctar. Dom. XVIII, post Pentec. conc. III, videri possunt.

Ex occasione thematis : *Dirigite viam Domini* : (Jo. I, 23.) proponi possunt viæ prævæ, seu falsæ opinionis circa poenitentiam, et ex illis ostendi, quæ sit vera poenitentia. 1. Ergo viæ devia et erronea est hæreticorum, qui negant aliam poenitentiam esse necessariam, quam novæ vitæ inchoationem. 2. Viæ est voraginosæ, eorum scilicet, quos poenitentia, quod non graviter peccarint, aut occasionem peccandi elabi siverint. 3. Est viæ angustæ, eorum, qui vel omnino non dolent, vel certe non de omnibus peccatis. 4. Viæ profunda est eorum qui naturali tantum ex motivo, verbi grat, damni temporalis, infamie, aut supernaturalis quidem, sed imperfecte, v. gr. gehennæ incurrendæ, dolent. 5. Viæ subdola, seu tecta est, eorum videlicet, qui nequit se humiliant, et fictam poenitentiam agunt. 6. Denique præceptis, nempe scrupulosorum, et desperantium, in præceptum tendentium. De quibus omnibus fusius disserentem vide Fabr. in Auctar. Dom. III. Advent. them. v.

Ex occasione thematis : *Quare nos non potuimus ejicere illum* : (Matth. XVII, 18.) possunt proponi impedimenta conversionis, et convenientia remedia offerri. Primum impedimentum est : *curæ et sæcularia negotia* : (Exod. v, 3.) ubi dæmon agit, quemadmodum Pharaon, qui dixit : opprimantur laboribus, et expleant ea, ut non acquiescant verbis mendacibus ad sacrificandum Deo invitantibus. Secundum est *procrastinatio*, ubi diabolus imitatur perniciem sui capiendi spem facientem, donec pulli evadendi occasionem sunt nati, quo facto etiam ipsa avolvit. Tertium est *difficultas confitendi* : ubi dæmon hortatur ad imitandas ancillas pigras, quæ horrentes laborem everrendæ domus, sordes in angulum conjiciunt, ut post longum tempus simul everrant. Quartum est *fuga peritorum Confessoriorum* : ubi dæmon instigat, ut dicant cum Achab : Ego odi eum, quia non propheta mihi bonum, sed malum. (III. Reg. II, 8.) Aliter ac S. Ludovici Rex Gallis

filio suavitatis dicens: Fac idoneus tibi sit conscientiae arbiter, cujus prudentia doctrinaeque in omnibus semper tutus sis. Quintum est *desperatio emendationis*: ubi daemones imitatur Jairum et domesticos ejus, persuadentes filium esse mortuam, atque adeo omnia desparata esse; quibus tamen cum Christo dicendum; Recedite, non enim est mortua puella, sed dormit. Vide Fabrum in Auctar. themat. i, fusius haec explicantem. Item eundem in opere tripartito conc. viii, in Dom. iii, Quadrag.

NECESSITAS. — Ex occasione thematis. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.*: (LUC. XIII, 3.) potest poenitentia Baptismo comparari. 1. Propter necessitatem, hominibus quia sicut Baptismus omnibus, ita poenitentia saltem omnibus peccatoribus est necessaria ad salutem obtinendam. 2. Propter effectus; qui aut Baptismus omne peccatum delet, ita et poenitentia. 3. Propter materiam et formae similitudinem: ut enim in Baptismo per aquam, ita in poenitentia per lacrymas abluuntur peccata; ita in hac dicitur: Absolve te. Quae omnia fusius didicit et probat Faber conc. vi, in Dom. iv. Adventus.

Ex occasione thematis: *Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrymarum, et plorabo die ac nocte*: (JER. IX, 1.) ostendi possunt fontes, ex quibus lacrymae hauriri possunt, seu motiva ad poenitentiam excitantia. Quorum 1. est, *personam offensam*, scilicet Deum infinite potentem sapientem, bonum perpendere. 2. *Personam offendentem* considerare, videlicet creaturam tanti Creatoris, servum tanti Domini, filium tanti Patris, clientem tanti Benefactoris. 3. *Offense ipsius qualitatem* ponderare, quod scilicet sit aversio a summo bono ad summum malum, a fonte vivo ad lacunas et cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas, ita ut merito Deus tam significantibus verbis hanc injuriam questus sit, dicens: Obstupescite caeli super hoc, et portae ejus desolamini. Duo mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aquae vivae, et fecerunt sibi cisternas dissipatas. (JER. II, 13.) 4. *Effectus offense* librare, juxta Apostoli monitum: Quomodo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? (ROM. VI, 21.) nimirum ruborem, dolorem, timorem. An ergo tanti ememus poenitere? An tanta mala tam brevi et levi voluptabula redimemus? 5. *Multitudinem offensarum* compu-

tare: si enim unica tantopere Deum et nos ipsos offendit, tot tantaque quid facient? An non jure exclamabit cum S. Davide: Circumdederunt me mala, quorum non est numerus; comprehenderunt me iniquitates meae, et non potui, ut viderem. Multiplicatae sunt super capillos capitis mei, et cor meum dereliquit me. (PSAL. XXXVIII, 43.) Vide Fabrum p. i, in festo S. Mariae Magd. conc. iii.

Ex occasione thematis: *Simile est regnum caelorum decem virginibus* (MATT. XXIII, 1): potest parabola ista poenitentibus applicari, dicitur, quod isti sint virgines sapientes, quae paraverunt lampadas suas, et impleverunt oleo charitatis erga Deum et proximum. Declaretur subinde gaudium, quod istae conceperunt sunt ex admissione ad nuptias cum tali Sponso, cum tanta bonorum omnium affluentia, per totam aeternitatem contrahenda. E contrario vero ostendatur, eos, qui differunt poenitentiam, esse insipientibus similes virginibus, simulque monstretur, quantum olim dolore ex sua exclusione, et auditis illis verbis: Nescio vos; hansturae sunt fatuae hae virgines.

Ex occasione thematis: *Intrate per angustam portam*: (MATT. VII, 13.) potest poenitentiam huic portae comparari. 1. Propter *angustiam*, quae nihil aliud est, quam difficultas in poenitentia occurrere solita, maxime ob compressionem et humiliationem. Quam ob causam pauci inveniunt, aut ingredi volunt per hanc portam. 2. Propter *necessitatem*: haec enim unica est porta, quae peccatoribus aperta est, si Civitatem caelestem ingredi velint; an non ergo praestat modico tempore comprimere, ut in dictam civitatem admittatur, quam timore modicae compressionis aeternam ab ea excludi; et in tenebris perpetuis cum miseria inexplicabili versari? 3. Propter *modum intrandi*: videlicet submissionem triplicem, mandatis divinis per justitiam et charitatem, hominibus per humilitatem, et justitiae divinae per poenitentiam exhibendam; qui enim tali modo se submiserit vel humiliaverit, exaltabitur, et intro mittetur ad caelestem civitatem.

Ex occasione thematis: *Aperite mihi portas justitiae: ingressus in eas confitebor Domino: haec porta Domini, justi intrabunt per eam*: (PSAL. CXVII, 49.) potest poenitentia Portae Sanctae, quae Romae tempore jubilei aperitur, comparari. 1. Quia certo tantum

tempore, scilicet, vitae hujus aperta est. 2. Quia omnibus promiscue aperta est, et omnes ad ingressum invitantur illis S. Joannis verbis: poenitentiam agite: appropinquavit enim regnum caelorum. (MATT. III, 2.) 3. Quia plenum jubileum tanto certius per ejus ingressum obtinetur, quanto potentior, fideliorque est, qui indulgentiam promisit. 4. Quia etiam ad hujus portae ingressum requiruntur varia opera poenitentiae accurate praestanda, juxta illud S. Joannis: Facite fructus dignos poenitentiae. (LUC. III, 8.) Excitentur proinde auditores, ut occasione tam periculosam non negligant, sed potius illud S. Augustini sibi dictum putent: Ecce indulgentiae dator aperit tibi ostium, quid moraris? *Tom II. in instr. sp.*

Ex occasione thematis: *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem*: (LUC. V, 6.) explicari potest triplex dilatio plerumque fieri solita. 1. Eorum, qui de die in diem differunt, quotidie volentes surgere; et hi per filiam Jairi mortuam, sed nondum elatam, significati sunt, qui proinde non tanta potentia, ut alii, ad reviviscendum indigent. 2. Est eorum, qui poenitentiam, ad sensum differunt: et hi per adolescentem jam elatum commode significantur, ac majori conatu ad resurrectionem indigent. 3. Denique est eorum, qui poenitentiam ad mortis tempus differunt, et per Lazarum jam sepultum apte significantur, qui summo conatu ad sui vivificationem indigent. Quae singulae classes fusius explicari, remediaque apta offerri possunt, uti Faber conc. vii, in Dom. xv, post Pent. Item conc. iv, in Dom. xxiv, post Pent. et conc. ii, in Dom. xxxiii.

UTILITAS. — Ex occasione thematis: *Vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est, et accurrens, cecidit super colum ejus et osculatus est eum*: (LUC. XVII, 20.) potest explicari efficacia poenitentiae, fructusque illius pro officio filio prodigo a patre exhibito demonstrari. Nam 1. osculo paterno eum excepit, et amplexatus est: quo plena reintegratio amicitiae et remissio peccatorum significatur. 2. Annulus in manu ejus datus est: quo reviviscencia meritorum indicatur. 3. Stola prima indutus est, ad gratiae justificantis restitutionem testificandam. 4. Convivium instruxit, secura scilicet, et tranquilla conscientiae, quae, teste Salomone, est iugis convivium. 5. Calceamenta pedibus indui jussit: per quae restitutio famae recte intelligitur, eo quod calceamenta liberi homi-

nis et ingenii indicium olim fuerint; nam servi nudipedes incedere cogebantur. 6. Vitulum occidi jussit, ad ritum videlicet, qui in SS. Missae Sacrificio offertur significantum, ad quem peccator conversus iterum admittitur. 7. Symphoniam fieri precepit, ad significandam letitiam, quam Deus, Angeli, Sancti homines et ipse poenitens ex conversione percipiunt. Quae omnia fusius probata apud Fabrum conc. ii, in Dom. iii, post Pent. videri possunt.

Ex occasione thematis: *Cibabis nos pane lacrymarum, et potum dabis in lacrymis in mensura*: (PSAL. LXXIX, 6.) explicari potest vis et efficacia lacrymarum per similitudinem cibi et potus. Et 1. quidem ostendi, quomodo vitam spirituales conservent, et nutriant, reparando quodanmodo humidum radicale. 2. Quomodo salient, reddendo tranquillam conscientiam. 3. Quomodo pinguefaciant, augendo merita supernaturalia. 4. Quomodo delectent, per supernam letitiam, ex recuperatione gratiae statim conceptam. 5. Quomodo roborent, immittendo timorem, ex vindicta divinae justitiae conceptum. Pro quibus fusius explicatis ea, quae Faber conc. v, in festo S. Mariae Magdalene proponit, servare possunt.

MISCELLANEA.

QUALITAS. — Jacob benedictionem a patre obtinuit, quia pulmentum, quo libenter vescabatur, obtulit; cum ergo et sacrificium Deo gratissimum sit spiritus contribulatus, an non, qui illam obtulerit per poenitentiam, parem a Deo benedictionem sperabit. *Bevrlinc. in festo S. Magd. them. ii.*

David, statim ubi intellexit Siceleg oppidum ab Amalecitis eversum, omnesque incolas in captivitate ductos, arma sumpsit, hostemque proligavit. (1. Reg. XXX, 15.) Sed et Abraham audiens captum esse Loth fratrem suum, mox numeravit expeditos: vernaculos suos trecentos et octo, fratremque liberavit. (Gen. XIV, 14.) Quidni ergo multo magis propriam suam animam a demonibus captam liberare quis debeat?

Mathematici aiunt, rectam lineam esse, cujus extrema maxime distant: talis est status poenitens, cujus initia sunt peccatum et vitia, finis virtutes et opera bona. Quidni ergo rectus censetur? *Bevrl. l. c.*

Alexander Macedo, quando urbem quam-

piam obsedit, facem accendere consuevit, simulque proclamari jussit, tamdiu spem gratiæ suppressit, quamdiu fax arderet; ea combusta nullum veniæ locum esse: ita et Deus facit, vitam concedens pro termino veniæ oblinendæ; hæc enim finita, clausa gratiæ est janua. *Ibid.*

Abbatem Sisoem rogans Monachus, quid agere post lapsum debeat; audivit ab eo: Sarge. Cumque subiceret Monachus, se surrexisse, sed iterum cecidisse; respondit Sisoes: iterum surge. Iterum vero querenti; quoties tandem surgendum esset: donec mors, inquit, aut stantem te, aut jacentem inveniat. *Vita PP. ap. Pet. Saab. p. IV.*

Omnis peccator perit, sed non eodem modo; nam aliqui pereunt ut genina, nullam emittens vocem, qua roget Dominum, ut ipsam querat, et sic peccatores obstinati pereunt; alii pereunt sicut ovis, quæ balatu suo movet pastorem ad ipsam requirendam, et tali modo peccatores non obstinati pereunt, quorum typus erat David dicens: Erravi, sicut ovis, quæ perit: quare servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus. *Lab. in loc. com. V. Parni. Psal. CXVIII.*

Deus populum suum per Jeremiam ad poenitentiam excitaturus, jussit hunc Prophetam in domum figuli descendere, ubi cum Propheta figulum vas contractum reficientem vidisset, dixit ei Deus: Numquid sicut figulus iste non potero facere vobis domum Israel? Ecce sicut lutum in manus figuli, sic vas in manu mea, domus Israel. *Ibid. Jer. XVIII. 6.*

ÆQUITAS. — Petra refugium herinaceis, inquit Psalmista: Ubi per herinaceum peccator spinis criminum obsitus, per petram vero Christus crucifixus intelligitur; (*Lab. l. c.*) nam, ut Sanctus Bernardus ait, ubi tanta, firmaque infirmis requies, nisi in vulneribus Servatoris tanto illic securior habitatio, quanto ille potentior est ad salvandum. Clamat clavus, clamat vulnus, quod vere Deus sit in Christo mundum reconcilians sibi. Palet arcanum cordis per foramen corporis; patent viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto; quidni viscera per vulneribus suis eluxisset, quod tu Domine suavis et mitis, et multæ misericordiæ sis; majorem enim misericordiam nemo habet, quam ut pro adiectis morti et damnatis animam suam ponat. *S. BE. N. s. LXI, in Cant.*

Si multorum mihi conscius sum pec-

corum, ait idem S. Bernardus, Domine, memorabor justitiæ tuæ solius; ipsa enim est et mea: nempe factus es mihi tu justitia a Deo; numquid mihi verendum, ne non una duobus sufficere? non est pallium breve, quod non possit duos operire, justitia tua justitia in æternum. Quid longius æternitate? et te pariter, et me operiet largiter larga et æterna justitia; et in me quidem operiet multitudinem peccatorum; in te autem, Domine, quid nisi pietatis thesaurus divitias bonitatis. *Ibid.*

S. Augustinus cum olim Æneæ errores, legens, oblitus errorum suorum Didonis mortem deplorasset, tandem illustratus exclamavit: Quid miseris misero non miserante se ipsum, et lente Didonis mortem, quæ fiebat amando Æneam, non lente autem mortem suam, quæ fiebat, o Deus meus, amando te? *S. AUG. l. V, conf. XIII.*

NECESSITAS. — Pharao fertilitatis tempore frumenta colligebat, et in futuram sterilitatem opportuna reservabat. (*GEN. XII, 47.*) Idem facere peccator debet; anni quippe fertilitatis, est tempus vitæ et misericordiæ Dei concessum.

Echinus quo duntaxat partem differt, tanto difficilior parit, quia spinæ in cutibus cresunt. Simili modo se res habet in peccatoribus poenitentiam differentibus; cum enim peccata augentur, difficilior inde conversio et confessio efficitur. *Beirl. in festo S. Mariæ Magd. them. II.*

Non te pudet, inquit Seneca, tibi vitæ reliquias reservare, et id solum tempus destinare bonæ menti, quod in nullam rem conferri possit? Quam serum est, tunc vivere incipere, cum desineandum est. (*Senec. de brev. vit.*)

UTILITAS. — Cum incendium in domo oritur, omnis suppellex per fenestras eiecitur; id ipsum facit peccator celestis amoris incendio in anima exorbo, omnia, quæ inordinate amabat, eiecit, ut securus ea in celo possidet. *Beirl. loc. sup. cit.*

S. Augustinus efficaciam lacrymarum matris suæ explicans, sic loquitur: De hæc profunda caligine eruiisti animam meam, cum ad te ploraret mater mea, fidelis tua, amplius quam flent matres corporea funera. Exaudisti eam, nec despexisti lacrymas ejus, cum profluentes rigarent terram sub oculis ejus. (*S. AUG. l. III, confess. c. XI.*) Quanto magis hanc vim habebunt lacrymæ ab ipso met peccatore pro anima sua profusæ?

Lacrymæ poenitentis pulchre per aquas rubri maris significatæ sunt; ut enim per illas Ægyptii, ita per lacrymas peccata delentur, et merguntur. *Beirl. l. c.*

Cervus senio confectus, in ostio spelunçæ tam fortiter respirat, ut serpentes in ea inclusos foras proire compellat, quos statim devorans affluenter sudat, tantamque humoris copiam sudore egerit, ut prorsus renovetur, et velox fiat. Idem contingit peccatori, qui si per gemitus peccata sua ex pectores eliciat, et per confessionem conterat, lacrymasque sudando emittat, fit saliens sicut cervus, et transiliens sicut colles. *Stapl. Do. Pasch. them. VI.*

In veteri lege eodem in loco, in quo holocaustum offerebatur, etiam hostia pro peccato mactabatur; ut vel ex hoc cognoscerent peccatores quam gratum Deo holocaustum sit peccatoris per hostiam illam significatio conversio et spiritualis mactatio. *Id. th. V, in Dom. I, post Pent.*

DILATIO POENITENTIAE. — Archias Rex Thebanus in lauto, quod amicis instruxerat, convivio consistens, quia litteras a Tabellione, seria contineri in iis dicente, aperire neglexit, serioque in gratium differenda dixit, eadem nocte a Siciariis, de quorum insidiis litteræ monebant, occisus est. *Id. th. V, in Dom. III, post Pent.*

Sigismundus Rex Poloniæ, ob perpetuam cunctationem crastinus dictus, grandem sibi regnoque perniciem hæc sua procrastinatione accipit; idem timendum peccatori poenitentiam differenti. *Engely. in Dom. I. Pasch.*

Recte in hæc materiam cænit Horatius.

Qui ledunt oculo festinas demere, si quid Est animum, differs curandi tempus in ævum.

Vocat te Deus undique ad correctionem, vocat undique ad poenitentiam, vocat beneficiis creaturæ, vocat impertiendo tempus vivendi, vocat per flagellum correctionis, vocat per misericordiam consolationis. Quod tibi parit, putas, quia places ei? hæc fecisti, inquit, et tacui. Non mihi placent peccata, sed longanimitate quero recte facta. Si puirem peccatores, non invenirem confessores. Ergo Deus te longanimitate sua parendo ad poenitentiam adducit. *S. AUG. in Psal. CVIII.*

Sunt, qui præparant conversionem, et differunt, et fit illis vox corvina cras, cras. Corvus de arca emissus, non est reversus.

Non querit Deus dilationem in voce corvina, sed confessionem in gemitu columbino. Missa columba reversa est. Quamdiu cras, cras? observa ultimum cras, quia ignoras, quod sit ultimum cras. *Ibid.*

S. Gregorius super illud Job: Non aspiciet me visus hominis: querit; quisnam est visus iste, cujus carentiam deplorat S. Job? Visus hominis est misericordia Redemptoris, quæ insensibilitatis nostræ duritiam, cum respicit, emollit. Unde in Evangelio dicitur: Rexipit Dominus Petrum, et recordatus est Petrus verbi, quod dixerat Jesus, et egressus foras flevit amare. *S. GREG. l. VIII, mor. 12.*

AXIOMATA.

Poenitentia sera, raro vera.
Sera poenitentia in fundo.
Quem poenitet peccasse, pene est innocens.
Engel. in Do. Pas. ex S. Aug. in Florid.

AUCTORES.

S. Albertus Magnus in Paradiso animæ, Verbo: Poenitentia.
Franciscus Labata in locis communibus tit. cod.

Petrus Sanchez in Regno Dei p. 4, vii.
Ludovicus Granatensis in silva locorum communium.

Mathias Faber in opere Tripartito et Auctario.

Laurentius Beirlinck in festo S. Mariæ Magdalene, them. II.

Thomas Stapletonus Dom. II, post Pent them. V, et Dom. X, them. IV, et Dom. XXIII, them. III. Item Dom. III, post Ephiph. text. VIII, Dom. Pasch. text. VI, et Dom. I. post Pascha text. IV.

Joan. Busæus in Viridario. V. eodem.
Josephus Mansi in Bibl. moral. tr. LXI.

PROCRASTINATIO POENITENTIA

EX S. SCRIPTURA.

Non tardes converti ad Dominum, et ne dileras de die in diem; subito enim veniet ira illius; et in tempore vindictæ disperdet te. *Ecl. v. 8.*

Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum? *Luc. XIV, 5.*